

Raport z monitoringu sukcesu lęgowego bociana białego w 2020 r. w ramach projektu LIFE15 NAT/PL/000728

I. WSTĘP

Raport poświęcony jest analizie monitoringu sukcesu lęgowego bociana białego w ramach projektu „Ochrona bociana białego w dolinach rzecznych wschodniej Polski” LIFEciconiaPL LIFE15 NAT/PL/000728.

Teren realizacji monitoringu obejmował następujące obszary Natura 2000:

1. Ostoja Biebrzańska PLB200006
2. Bagienna Dolina Narwi PLB200001
3. Przełomowa Dolina Narwi PLB200008
4. Dolina Górnej Narwi PLB200007
5. Dolina Dolnej Narwi PLB140014
6. Bagno Wizna PLB200005
7. Dolina Omulwi i Płodownicy PLB140005
8. Dolina Liwca PLB140002
9. Dolina Dolnego Bugu PLB140001

Raport zawiera prezentację wyników prac terenowych polegających na wykryciu i skontrolowaniu wszystkich gniazd bociana białego na badanym obszarze w celu określenia ich zajęcia i określenia liczby modych.

II. METODYKA

Monitoring przeprowadzono zgodnie z wytycznymi Międzynarodowego Spisu Bociana Białego w okresie od 29.06. do 11.07.2020 r. Skontrolowano wszystkie 9 obszarów wchodzących w zakres projektu. Monitoring prowadzono w dwuosobowych składach w celu usprawnienia prac i bezpieczeństwa. Metodyka pracy polegała na wykryciu i skontrolowaniu wszystkich gniazd bociana białego na monitorowanym obszarze. Informacje zbierano drogą bezpośrednich obserwacji. Kontrole terenowe prowadzone były w korzystnych warunkach terenowych z

wykorzystaniem lornetki, telefonu z aplikacją Locus i aparatu fotograficznego. W celu uzupełnienia informacji na temat zajęcia gniazda i liczby młodych prowadzony był w także wywiad z okolicznymi mieszkańcami. Dla każdego z gniazd wykonano pomiar GPS i dokumentację fotograficzną. Ustalono typ zajęcia gniazda i efekt lęgu. Zebrane dane wpisano do kart obserwacji terenowych (tab. 1). Obserwacje zapisywano z pomocą ogólnie przyjętych kodów:

HF – gniazdo istnieje, lecz nie wiadomo czy było zajęte

H0 – gniazdo niezajęte

HE – gniazdo zajęte przez jednego ptaka dłużej niż 4 tygodnie

HB1 – gniazdo zajęte do czterech tygodni lub nieregularnie przez jednego bociana

HB2 – gniazdo zajęte do czterech tygodni lub nieregularnie przez dwa (HB2) bociany

HPm 1–6 – pary z określoną liczbą podlotów (od 1 do 6)

HPo(o) – pary bez zniesień

HPo(m) – pary z młodymi, które zginęły przed wylotem z gniazda

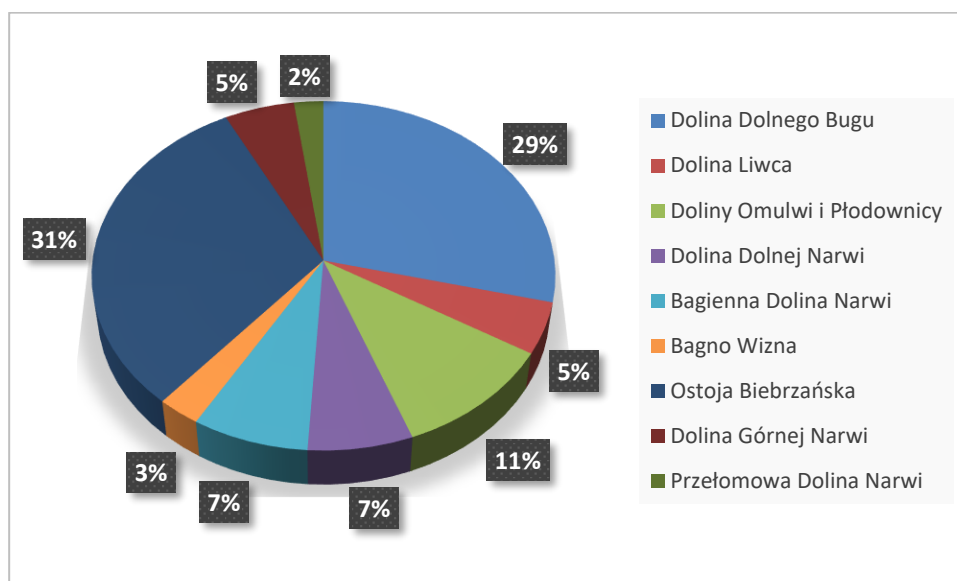
HPo(g) – pary ze zniesieniami, z których nie wykluły się młode

HPo(x) – pary, o których nie wiadomo czy miały zniesienia czy pisklęta

HPmx – młode zdolne do wylotu, ale nie można ustalić ich liczby

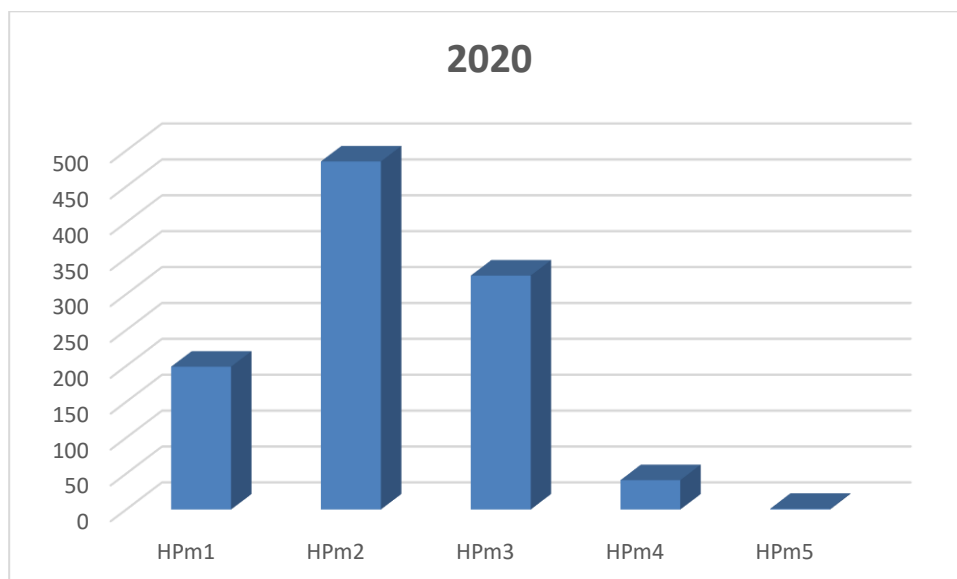
HPx – pary o nieznanym efekcie lęgu

Ryc. 1. Udział par lęgowych w poszczególnych obszarach Natura 2000 w 2020 roku

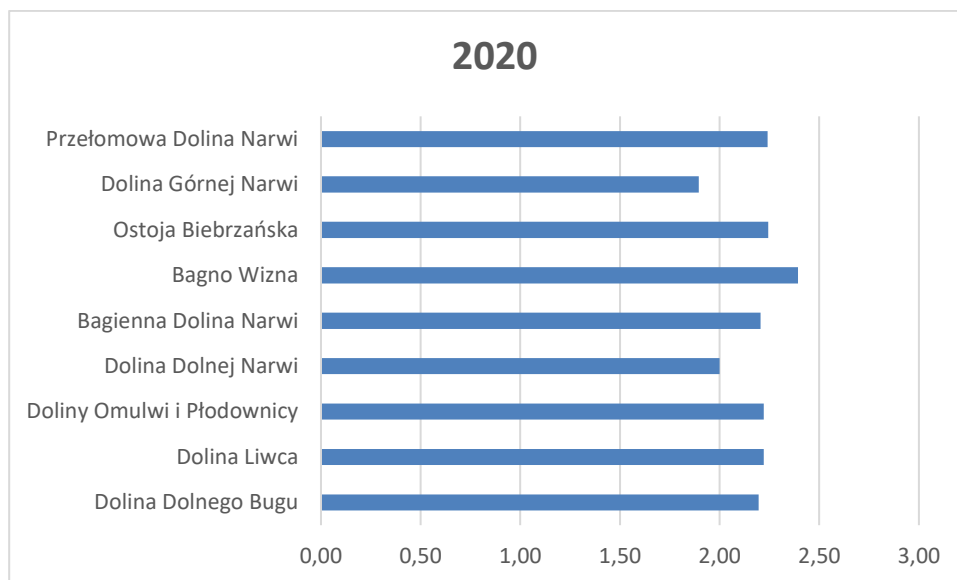
Największy udział w całej puli lęgów miały pary z dwoma i trzema młodymi (Ryc. 2). Całkowita liczba odchowanych młodych na terenie monitorowanych obszarów Natura 2000 wyniosła 2316 osobniki.

Ryc. 2. Udział młodych w lęgach na badanych obszarach w 2020 roku

Produktywność na parę z sukcesem była niższa niż w poprzednim roku i wahała się od 1,9 młodego (Dolina Górnej Narwi) do 2,4 młodego (Bagno Wizna).

Ryc. 3. Produktywność na parę z sukcesem w 2020 roku (JZm)

Tab. 2. Wyniki zasiedlenia gniazd w poszczególnych ostojach

Kod ostoi	Nazwa ostoi	Efekt lęgu	Liczba gniazd z danym efektem lęgu	Udział procentowy	Liczba młodych bocianów w HPm(1-6)	Średnia liczba młodych bocianów na 1 gniazdo typu HPm(1-6)
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	H0	136	25.14%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HB1	1	0.18%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HB2	6	1.11%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HBX	23	4.25%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPm1	61	11.28%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPm2	127	23.48%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPm3	97	17.93%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPm4	11	2.03%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPm5	0	0.00%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPmx	5	0.92%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPo(g)	9	1.66%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPo(m)	1	0.18%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPo(o)	9	1.66%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPo(x)	44	8.13%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HPx	11	2.03%		
PLB140001	Dolina Dolnego Bugu	HX	0	0.00%		
	Suma		541	100.00%	650	2.20

PLB140002	Dolina Liwca	H0	14	15.73%		
PLB140002	Dolina Liwca	HB2	3	3.37%		
PLB140002	Dolina Liwca	HBX	10	11.24%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPm1	9	10.11%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPm2	25	28.09%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPm3	19	21.35%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPm4	1	1.12%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPm5	0	0.00%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPmx	0	0.00%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPo(g)	0	0.00%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPo(m)	0	0.00%		
PLB140002	Dolina Liwca	HPo(x)	8	8.99%		
PLB140002	Dolina Liwca	HX	0	0.00%		
	Suma		89	100.00%	120	2.22
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	H0	27	15.00%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HB1	1	0.56%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HB2	4	2.22%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HBX	6	3.33%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPm1	11	6.11%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPm2	61	33.89%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPm3	30	16.67%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPm4	2	1.11%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPmx	3	1.67%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPo(g)	1	0.56%		
	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPo(m)	5	2.78%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPo(o)	2	1.11%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPo(x)	23	12.78%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HPx	1	0.56%		
PLB140005	Doliny Omulwi i Płodownicy	HX	3	1.67%		
	Suma		180	100.00%	231	2.22
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	H0	43	29.86%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HB1	0	0.00%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HB2	1	0.69%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HBX	12	8.33%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPm1	14	9.72%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPm2	37	25.69%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPm3	20	13.89%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPo(m)	2	1.39%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPo(o)	1	0.69%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPmx	0	0.00%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPo(x)	14	9.72%		
PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HPx	0	0.00%		

PLB140014	Dolina Dolnej Narwi	HX	0	0.00%		
	Suma		144	100.00%	148	2.00
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	H0	33	22.92%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HB1	1	0.69%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HB2	2	1.39%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HBX	10	6.94%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPm1	16	11.11%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPm2	40	27.78%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPm3	22	15.28%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPm4	4	2.78%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPm5	1	0.69%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPm6	0	0.00%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPmx	1	0.69%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	Hpo(g)	3	2.08%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	Hpo(o)	0	0.00%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	Hpo(m)	0	0.00%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HPo(x)	11	7.64%		
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	HX	0	0.00%		
	Suma		144	100.00%	183	2.20
PLB200005	Bagno Wizna	H0	19	31.15%		
PLB200005	Bagno Wizna	HB1	0	0.00%		
PLB200005	Bagno Wizna	HB2	1	1.64%		
PLB200005	Bagno Wizna	HBX	5	8.20%		
PLB200005	Bagno Wizna	HPm1	3	4.92%		
PLB200005	Bagno Wizna	HPm2	12	19.67%		
PLB200005	Bagno Wizna	HPm3	12	19.67%		
PLB200005	Bagno Wizna	HPm4	1	1.64%		
PLB200005	Bagno Wizna	Hpo(m)	1	1.64%		
PLB200005	Bagno Wizna	HPo(x)	7	11.48%		
	Suma		61	100.00%	67	2.39
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	H0	147	22.34%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HB1	4	0.61%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HB2	4	0.61%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HBX	60	9.12%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HE	2	0.30%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPm1	69	10.49%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPm2	140	21.28%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPm3	108	16.41%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPm4	22	3.34%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPm5	0	0.00%		

PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPmx	5	0.76%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPo(g)	6	0.91%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPo(m)	3	0.46%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPo(o)	1	0.15%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPo(x)	49	7.45%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HPx	3	0.46%		
PLB200006	Ostoja Biebrzańska	HX	35	5.32%		
	Suma		658	100.00%	761	2.24
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	H0	42	35.00%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HB1	0	0.00%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HB2	5	4.17%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HBX	4	3.33%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HE	0	0.00%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPm1	12	10.00%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPm2	29	24.17%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPm3	7	5.83%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPm4	0	0.00%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPmx	1	0.83%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPo(g)	2	1.67%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPx	1	0.83%		
PLB200007	Dolina Górnej Narwi	HPo(x)	17	14.17%		
	Suma		120	100.00%	91	1.90
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	H0	14	26.42%		
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	HPm1	4	7.55%		
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	HPm2	14	26.42%		
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	HPm3	11	20.75%		
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	HPm4	0	0.00%		
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	HBX	9	16.98%		
PLB200008	Przełomowa Dolina Narwi	HB2	1	1.89%		
	Suma		53	100.00%	65	2.24
	Średnio w n2k objętych LIFE+				2316	2.20

IV. PODSUMOWANIE

W bieżącym roku odnotowano najniższą liczbę gniazd zajmowanych przez bociany. Nie oznacza to jednak trwałego i tak dużego spadku populacji (10% w stosunku do 2017 roku). Przeprowadzone przez PTOP badania wspólnie z innymi naukowcami z Polski wykazały, że na

prawdopodobieństwo zajmowania gniazd przez bociany białe wpływ ma deficyt wody (susza) i uwilgotnienie gleby (Białas et al. – submitted). Zjawisko to wynika to z faktu, że bociany preferują tereny podmokłe, a decyzje o założeniu gniazda podejmują na podstawie co najmniej dwóch czynników: wysokiego stanu wody w kwietniu oraz obecności wypasu. Poza tym to zjawisko, czyli brak zajmowania gniazd w danym roku, w niektórych miejscach może być potęgowane unikaniem bielika.

W 2020 roku dało się dostrzec znaczny spadek liczby par z 3 młodymi w stosunku do lat ubiegłych, które dotychczas najczęściej przewyższały albo co najmniej dorównywały liczbie par z 2 młodymi. Ten niepokojący stan wynikał z ogromnej wiosennej suszy, która w 2020 roku osiągnęła najwyższy stan od początku realizacji projektu. Nie tylko wiele par miało mniejsze lęgi, ale także odsetek par, które utraciły lęgi w trakcie sezonu lęgowego był w tym czasie najwyższy do czasu rozpoczęcia projektu. W czasie monitoringu obserwowano wiele zajętych na początkowym etapie gniazd, a następnie porzuconych na skutek braku możliwości wykarmienia młodych. Z rozmów prowadzonych z okolicznymi mieszkańcami wynikało, że niemal w każdym gnieździe dochodziło do silnej redukcji zniesienia albo wyrzucania młodych, nierzadko całego lęgu. Potwierdza to obserwowana w całym kraju ogromna frakcja ptaków nielęgowych obserwowanych w wielu miejscach (stada liczące nawet ponad 100 osobników). Pomimo tego sukces lęgowy monitorowanej populacji bociana białego na 9 obszarach Natura 2000 w 2020 roku był wyższy niż na innych obszarach w Polsce. Dowodzi to, że mimo trudnych warunków populacja ta najmniej podlega negatywnym zmianom zachodzącym w krajobrazie rolniczym, co potwierdza słuszność ustanowienia jej jako przedmiotu ochrony obszarów Natura 2000.

Załączniki:

1. Mapy z lokalizacją gniazd
2. Tabela z bazą danych monitoringu